

DOI: <https://doi.org/10.15407/np.65.207>
УДК 004.738.5:027]:024-053.9](477)

Євгенія Кабаренкова,

молодший науковий співробітник,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна
e-mail: evgeniakab@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2773-8545>

БІБЛІОТЕКА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МОЖЛИВОСТЕЙ ДЛЯ СТАРШОГО ПОКОЛІННЯ

На основі аналізу демографічної ситуації в Україні досліджуються потреби людей старшого віку та роль і можливості ресурсів бібліотек в обслуговуванні цієї категорії громадян. Розглядаються новітні форми і методи в роботі книгозбірень, що сприяють соціальній інтеграції літніх людей, підвищенню їхньої правової освіти, підтримці інтелектуального рівня тощо.

Ключові слова: старіння населення, бібліотека, навчання, комп'ютерна грамотність, правова допомога, інформування.

Постановка проблеми. За даними демографів [1], українське суспільство, як, утім, і європейське, стрімко старіє – у ньому помітно зростає частка осіб похилого віку. Ці процеси актуалізують перед державою і суспільством не лише економічні виклики, як от навантаження на пенсійну систему, а й соціокультурні. Очевидно, що зростання тривалості життя повинне супроводжуватися його якістю, зокрема й доступністю для людей літнього віку культурних благ та їх інтеграцією в інформаційні процеси, що через стрімкі зміни здатні провокувати явище цифрової нерівності.

Літні люди належать до вразливої категорії населення. Чимало з них потерпають через слабке здоров'я, втрату колишнього становища й трансформацію статусу, соціальну ізоляцію, вдівство, обмеження в пересуванні тощо. До того ж, якість життя старших людей у містах та сільській місцевості сильно різниться. В Україні також спостерігаються відмінності у віковій структурі населення між різними регіонами (найстаріше населення проживає в Чернігівській, Донецькій, Сумській та Луганській областях). Реагуючи на ці виклики, Україна взяла на себе міжнародні зобов'язання, зокрема щодо імплементації 17 Цілей сталого розвитку

© Є. Кабаренкова, 2022

на період до 2030 року, прийнятих на Саміті ООН у вересні 2015 р., а також підписання та імплементацію Угоди про асоціацію з ЄС [2].

Тож серед актуальних завдань, що стоять перед українським суспільством – зусилля для зростання якості життя літніх людей, забезпечення для них можливостей відповідно до принципів «активного старіння». Серед культурних інституцій, що здатні поєднати соціальний ресурс із запитом на підтримку, зокрема інформаційну, літніх людей заслуговують на увагу бібліотеки.

Метою статті є аналіз бібліотечної діяльності, спрямованої на удосконалення обслуговування літніх людей, розширення спектра послуг відповідно до їхніх запитів.

Аналіз джерельної бази. На думку дослідників цієї теми О. Андреевої й А. Гакман, активне старіння – це багатовимірна концепція, що стосується ситуації, коли люди продовжують брати участь у формальному ринку праці, займаються неоплаченою продуктивною діяльністю (наприклад, надання допомоги членам сім'ї та волонтерство), живуть здоровим, незалежним та безпечним життям. Отже, політика активного старіння повинна забезпечувати цю різноманітність: надавати можливість для більш тривалого трудового життя, соціальної участі, заохочувати здоровий спосіб життя та передбачати перспективи для самостійного існування [3].

Як наголошує Т. Миськевич, «у сучасних наукових дослідженнях традиція гуманізації бібліотечної політики виражається в актуалізації пошуку ефективних моделей бібліотечної роботи задля задоволення потреб якнайширшого кола населення та розв'язання низки завдань, які сьогодні постають перед суспільством. Зокрема, увагу науковців привертає тенденція трансформації соціальної та інформаційної діяльності бібліотек, що проявляється в розширенні асортименту бібліотечних послуг» [4].

Про актуальність бібліотечних заходів для користувачів «третього віку» свідчать наукові розвідки вітчизняних учених, серед яких О. Гаращенко, Т. Козловська, О. Мурашко, Н. Чуянова, Я. Хіміч, О. Андреева, А. Гакман, Т. Миськевич та ін.

Виклад основного матеріалу. Питання ролі бібліотек щодо забезпечення соціальної інтеграції літнього населення в Україні має, на нашу думку, розглядатись у загальному контексті відповідної державної політики та суспільних запитів. Орієнтиром тут можуть виступати тематичні рекомендації Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, розроблені спільно з Фондом ООН у галузі

народонаселєння [5]. З точки зору біблієтєчної практикє вартє виділити такі напрєми, рекомєдовані демографами:

- сприяння створєнню і розвитку територіальних центрів дозвєлєля для лїтніх людєй, де вони мали б змогу спілкуватися, проводити разом час, грати в улюблєні ігри, а також отримувати консультації, необхїдну інформацію; введєння (у великих центрах) до штатного розкладу посади психолога;

- заохочєння лїтніх осїб до участї в навчальних програмах, а також урізноманїтнєння дисциплїн та курсів, розробка (або адаптація) освітніх програм для рїзних вїкових груп із врахуванням вїкових особливєстєй психїчного та фізієлогічного розвитку лїтніх осїб, розширєння доступу старших громадян до новїтніх технологїй із вїдповїдним навчанням;

- попереджєння дискримінації та жорстокого ставлєння до осїб похилого вїку в усїх сферах життєдїяльностї, у тому числі протидїя насильству щодо лїтніх людєй у сїм'ї через: пїдвищєння правової освїти осїб похилого вїку; координацію дїяльностї вїдповїдних служб і органїзацій з акцентом на превєнтивну дїяльнїсть; інформаційний вплив щодо ставлєння громадськєстї до проблем насильства в сїм'ї; довгєстрокову психосоціальну реабїлітацію потерпїлих вїд насильства; цїльєва допомога лїтнім, потерпїлим вїд насильства в сїм'ї; розширєння методичної пїдтримки закладів, якї надають послуги потерпїлим;

- надання державної та громадськєй пїдтримки волонтерству серед лїтніх осїб шляхом заохочєння до волонтерськєй работи громадян передпенсїйного та пенсїйного вїку, якї закінчують власну трудову дїяльнїсть і мають найвищїй потенціал для волонтерства; всебїчна пїдтримка залучєння лїтніх осїб до волонтерськєй дїяльностї з урахуванням специфікї їх мотивації;

- популяризація в суспїльствї ідеї взаємної мїжпоколінної вїдповїдальностї, усвїдомлєння того, що представники будь-якого покоління, незалежно вїд вїку, мають не лише права, але й обов'язки, і в цьому контексті вїдповїдальнїсть та роль осїб похилого вїку не мєнша, нїж інших [5].

Наведєний вище текст – ті пункти з рекомєдацій Інституту демографїї та соціальних дослїджєнь ім. М. В. Птухи НАН України, що мєжуть бути реалїзовані в дїяльностї біблієтек рїзних рївнів. Очевидним є той факт, що біблієтєчні установи в абсолютній бїльшостї рекомєдованих заходів мають людськїй (квалїфіковані фахівці, орієнтовані на роботу із користувачами, в тому числі – органїзаційну та інформаційну); ресурсний (примїщення, комп'ютеризовані читацькї мїсця, доступ

до безкоштовного інтернету) та іміджевий (довіра до бібліотек як надійного джерела інформації та безпечного місця із безкоштовними послугами, що надзвичайно важливо для людей старшого віку) потенціал. Зауважимо, що значна частина з рекомендованого реалізується в роботі бібліотек, адже, оперативно реагуючи на потреби громади, вони тісно співпрацюють із соціальними службами, сприяють реалізації державних і регіональних програм для літніх людей.

Бібліотеки надають фактографічну інформацію соціального характеру, розширюють співпрацю з органами юстиції, правопорядку, соціальними службами, органами місцевого самоврядування, проводять заходи спільно зі спеціалістами пенсійного фонду, зокрема дні інформації «Пенсійна реформа», «Твоя податкова декларація», дні спеціаліста «Що нового в пенсійному законодавстві?», виставки «Пенсійна азбука», дайджести «Готуючись до пенсії», «Маєш право знати», проводять різноманітні акції та ін. Популярними серед користувачів є зустрічі з представниками громадських і державних організацій (головами громад, депутатами місцевих рад, активістами ради ветеранів, працівниками податкової інспекції, санепідемстанції, фахівцями екологічних проєктів, жіночих організацій тощо).

Цікавим і вартим впровадження в практику українських бібліотечних установ при обслуговуванні користувачів пенсійного віку є зарубіжний досвід (США, Австралії та Канади) партнерських проєктів між бібліотеками, професійними соціальними працівниками та спеціалістами інших галузей (медиками, юристами, психологами тощо). Ці проєкти передбачають такі послуги:

- надання інформації про допомогу в розв’язанні проблем відсутності одягу, житла чи їжі (наразі це актуально і для України під час збройного конфлікту з Росією);

- професійну психологічну допомогу (консультації, групи підтримки внутрішнім переселенцям, людям, які втратили рідних, майно в Україні та ін.);

- спеціалізована медична допомога (експрес-аналізи, обстеження, направлення до спеціалістів та ін.);

- правова допомога (значною популярністю користується проєкт «Адвокати в бібліотеці»);

- подолання наслідків стихійного лиха та втрат;

- навчання та працевлаштування;

- інформування про послуги – соціальні, реабілітаційні та ін.

Стрімкий розвиток інформаційних технологій сприяє інноваційним

трансформаціям у роботі бібліотек, наразі в бібліотечних установах України активно формуються та використовуються інформаційні ресурси як придбані, так і генеровані власне бібліотекою. Комп'ютеризація, використання всесвітньої мережі «Інтернет», збільшення електронних інформаційних ресурсів значно розширили асортимент бібліотечних послуг, що, безперечно, позитивно впливає на якість задоволення інформаційних потреб пенсіонерів.

Прагнучи допомогти користувачам похилого віку змістовно та корисно проводити вільний час, бібліотечні установи України наразі практикують:

- розширення доступу літніх людей до новітніх технологій із відповідним навчанням;
- заохочення літніх осіб до участі в різноманітних навчальних програмах через мережу «Інтернет» з урахуванням вікових особливостей, психічного та фізіологічного розвитку;
- правову допомогу;
- підвищення правової освіти;
- інформування про реабілітаційні та соціальні послуги;
- підтримку інтелектуального ресурсу через читання, в тому числі й у віртуальному просторі (чимало бібліотек пропонують на своїх сайтах широкий список ресурсів відкритого доступу за різними галузями знань, готують рекомендаційні списки літератури для читання тощо);
- ознайомлення з інформацією органів влади, можливість коментувати владні ініціативи, а, отже, у такий спосіб брати участь у прийнятті важливих рішень для громади;
- сприяння в пошуку посильної роботи;
- отримання необхідної медичної інформації;
- спілкування з рідними в інших містах та за кордоном через відеозв'язок, особливо це актуально в сільській місцевості;
- пошук і отримання інформації щодо баз відпочинку та санаторно-лікувальних закладів;
- замовлення через інтернет-ресурси побутової техніки, необхідних у господарстві речей і ліків тощо.

Переконливим свідченням успішного впровадження ефективних підходів в обслуговуванні людей старшого віку є Дубенська міська бібліотека-філія № 1, що на Рівненщині. Вона тісно співпрацює з місцевим будинком-інтернатом для людей похилого віку та інвалідів. Приміщення бібліотеки та будинку-інтернату розміщені поряд, отже для багатьох підопічних закладу – це хороша нагода завітати в бібліотеку: взяти книгу, ознайомитися з новинками періодики, відвідати масовий

захід, а ще скористатися вільним та безкоштовним доступом до мережі «Інтернет». У бібліотеці є два комп'ютери та принтер. Тож у підопічних будинку-інтернату з'явилися нові можливості: спілкування з родиною та друзями в скайпі, послуги електронної пошти, ознайомлення зі свіжими новинами, отримання правової консультації з питань соціального захисту, пенсій, а для тих, хто не вміє користуватись комп'ютером – пройти курси комп'ютерної грамотності. Щомісяця навички користування комп'ютером отримують двоє осіб старшого віку [6].

Комп'ютерні курси для людей похилого віку вже протягом останніх років є однією з найцікавіших пропозицій Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки. Тут діє регіональний тренінговий центр, послугами якого користується щороку майже 700 осіб, серед яких і люди пенсійного віку. Навчання безкоштовне, розраховане на два-три тижні [7].

Забезпечуючи право громадян на отримання інформації і керуючись законодавством України, бібліотекарі м. Кропивницького пропонують своїм читачам доступ до світової мережі «Інтернет» у контексті культурних, інформаційних, дозвіллевих, навчальних потреб користувачів. У жовтні 2022 р. бібліотека-філія № 1 проводила бібліотечну акцію «Web-простір не має віку». Під час заходу бібліотекарі розглядали етапи та тенденції розвитку світової мережі «Інтернет», знайомили з цим інформаційним сервісом, навчали користувачів опановувати навички роботи з інтернет-ресурсами та послугами [8].

Для пенсіонерів і людей, які не можуть самотужки дістатися до книгозбірні, фахівці публічної бібліотеки Клеванської селищної ради розносять літературу по домівках. Отримавши замовлення по телефону, вони додають до списку ще кілька книг на власний вибір, досконало вивчивши смаки користувачів. Для більшості стареньких книга – чи не єдиний друг. Вони з нетерпінням чекають бібліотекаря, адже з ним можна поговорити і почути слова підтримки, які через життєві обставини сказати більше нікому. Бібліотекар не тільки людина, яка приносить книги, а ще й психолог. Послуга «Книгоношення» – безкоштовна [9].

Відповідально й креативно підійшли до обслуговування пенсіонерів Катеринопільські бібліотекарі, що на Черкащині. Вони подали на конкурс благодійного фонду «Помагатор» ідею велобібліотеки для літніх людей. Проект виборов перше місце. Тепер бібліотекарі мають велосипед, планшет, флешку, книги і кузов для їх перевезення, щоб старші люди, які не можуть самі дійти до книгозбірні, отримували книги і добре слово. 2020 року бібліотека отримала спеціальний диплом Української бібліотечної асоціації «За втілення гуманістичних цінностей» [10].

Як зауважує Т. Миськєвич, біблієтєки в силу свєїх беззаперєчних пєрєваг, таких як авторитєтний статус, досвїд масєвого облєгуєвання, кадрєвий та матєріальнє-тєхнїчний рєсурс, фундamentalsнїсть і системнїсть, мєжуть стати унїкальними цєнтрами дєя розробки та впрєваджєння нових пїдходїв дєя розв'язання проблєми соціальної та їнформацийної нєрївностї [4].

Висновки. З огляду на накопичєний рєгїєональними і мїсцєвими бїблїєтєками досвїд облєгуєвання лїтнїх лєудєй, мєжємо дїйти висновку, що сучасні рєалїї швїдко ламають їснуючі стєрєєтїпї, створєюючи новї пїдходи і прїєрїтєтї в органїзації облєгуєвання читачїв цїєї вїковєї категорїї. Бїблїєтєчні устанєви прагнуть створити мєксимально зручні умєви дєя задовєлення читачьких запитїв пєнсїєнерїв, спрїяють дїалєгу свєїх користувачїв з органами мїсцєвєї владї, соціальними слєжбамї, вєтєранськими, громадськими органїзаціямї, фєхївцямї з пєнсїєного забезпечєння, органїзовують навчання, дозвїлля та спїлкування. Забезпєчуєючи вільний доступ дєя їнформацийних рєсурсїв, бїблїєтєки вїконують функціє освїтнїх цєнтрїв, що, безпєрєчно, спрїяє саморозвїтку старшєго пєкєлїня, пїдвїщєнню їхнєї правєвєї освїтї, пїдтрїмці їнтєлєктуального рївня, соціальной їнтєграції лїтнїх лєудєй тощо.

Списєк вїкорїстанїх джерєл

1. Гладун О. Старїння населєння – загальносвїтовий прєцєс. *Націєнальна акадємїя наук України. Повїдомлєння НАН України*. URL: <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=8484>
2. Цїлі сталєго розвїтку та Україна. *Кабїнєт Мїнїстрїв України : вєбпєртал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/cili-stalogo-rozvitku-ta-ukrayina>
3. Андрєєва О., Гакман А. Тєорєтичний базис активного старїння населєння України. URL: <http://tmfvs-journal.uni-sport.edu.ua/article/view/236406>
4. Миськєвич Т. Сучасна бїблїєтєка як мультисєрвїсний заклад. *Наук. пр. Нац. б-ки України їм. В. І. Вєрнадськєго : зб. наук. пр.* URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3176:suc-hasna-biblioteka-yak-multiservisnij-zaklad&catid=81&Itemid=415
5. Населєння України. Імпєративи дємографїчного старїння : колєкт. моногр. *Їн-т дємографїї та соц. дослїджєнь їм. М. В. Птухи НАНУ*. С. 283–284. URL: https://ukraine.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/-0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8_%D0%86%

D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B8%20%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8 F–UKR.pdf

6. Бібліотека – захист від самотності. URL: <https://dubno-mb1.pp.ua/%D0%BC%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%B4%D1%8 F/>

7. Новые навыки=новые возможности. *Газета «День»*. URL: <https://day.kyiv.ua/ru/article/obshchestvo/novye-navyki-novye-vozmozhnosti>

8. Наші досягнення. Звіт про роботу бібліотек МЦБС міста Кропивницького за 2020 рік. URL: <http://citylib.kr.ua/about/dosagнення>

9. Послуга книгоношення. URL: <http://klevanlibr.rv.ua/2019/10/07/%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B3%D0%B0-%D0%BA%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8 F/>

10. Історія успіху: Велобібліотека для людей літнього віку. *Блог Нац. б-ки України ім. Я. Мудрого*. URL: <https://oth.nlu.org.ua/?p=1228>

References

1. Hladun, O. (2021). Starinnia naselennia – zahalnosvitovij protses [Population aging is a global process]. *Natsionalna akademiia nauk Ukrainy. Povidomlennia NAN Ukrainy* [in Ukrainian]. Retrieved from <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=8484>

2. Tsili staloho rozvytku ta Ukraina [Goals of sustainable development and Ukraine] *Kabinet Ministriv Ukrainy: vebportal – Cabinet of Ministers of Ukraine: webportal* [in Ukrainian]. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/cili-stalogo-rozvytku-ta-ukrayina>

3. Andrieieva, O., Hakman, A. (2021). Teoretychnyj bazys aktyvnoho starinnia naselennia Ukrainy [Theoretical basis for active aging of Ukraine population] [in Ukrainian]. Retrieved from <http://tmfvs-journal.uni-sport.edu.ua/article/view/236406>

4. Myskevych, T. (2016). Suchasna biblioteka iak multiservisnij zaklad [Modern library as a multi-service institution]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine* [in Ukrainian]. Retrieved from http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3176:suchasna-biblioteka-yak-multiservisnij-zaklad&catid=81&Itemid=415

5. Naselelnnia Ukrainy. Imperatyvy demohrafichnoho starinnia [Population of Ukraine. Imperatives of demographic aging]. (2014). 283–284. Kyiv: M. V. Ptuha Institute for Demography and Social Research of NASU [in Ukrainian]. Retrieved from https://ukraine.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8_%D0%86%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B8%20%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%80-%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F-UKR.pdf

6. Biblioteka – zakhyst vid samotnosti [The library is a protection against loneliness] [in Ukrainian]. Retrieved from <https://dubno-mb1.pp.ua/%D0%BC%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%B4%D1%8F/>

7. Novye navyky=novye vozmozhnosti [New skills = new opportunities]. *The Day* [in Russian]. Retrieved from <https://day.kyiv.ua/ru/article/obshchestvo/novye-navyki-novye-vozmozhnosti>

8. Nashi dosiahnennia. Zvit pro robotu bibliotek MTsBS mista Kropyvnytskoho za 2020 rik [Our achievements. Report on the work of the libraries of the MCBS of the city of Kropyvnytskyi for 2020] [in Ukrainian]. Retrieved from <http://citylib.kr.ua/about/dosagnenja>

9. Posluha knyhonoshennia [Book delivery service] [in Ukrainian]. Retrieved from <http://klevanlib.rv.ua/2019/10/07/%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B3%D0%B0-%D0%BA%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F/>

10. Istoriia uspikhu: Velobiblioteka dlia liudej litnoho viku [Success story: Bicycle library for the elderly]. *Bloh Natsionalnoi biblioteky Ukrainy im. Ya. Mudroho – Blog of Yaroslav Mudry National Library of Ukraine* [in Ukrainian]. Retrieved from <https://oth.nlu.org.ua/?p=1228>

Стаття надійшла до редакції 30.09.2022.

Evgenia Kabarenkova,

Junior Researcher,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

3 Holosiivskyi Ave., Kyiv 03039, Ukraine

e-mail: evgeniakab@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2773-8545>

The Library in Providing Opportunities for the Older Persons

The paper presents study of older persons' needs and the role and capabilities of library resources in serving this category of users, based on the analysis of the demographic situation in Ukraine. The newest forms and methods in the work of book collections that contribute to the social integration of the elderly, the improvement of their legal education, the maintenance of the intellectual level, etc., are considered.

The article emphasizes that the issue of the role of libraries in ensuring the social integration of the elderly persons in Ukraine should be considered in the general context of the relevant state policy and social guidelines. Thematic recommendations of M. V. Ptuha Institute for Demography and Social Research of the National Academy of Sciences of Ukraine, were developed jointly with the United Nations Population Fund. From the point of view of library practice, the directions recommended by demographers are highlighted, including: encouraging the elderly to participate in educational programs, as well as diversifying disciplines and courses, developing (or adapting) educational programs for different age groups, taking into account the age-specific features of the mental and physiological development of the elderly persons, increasing the access of senior citizens to the latest technologies with appropriate training, prevention of discrimination and cruel treatment of the elderly in all spheres of life, etc.

The article emphasizes that a significant part of what is recommended, is implemented already in the work of regional and local libraries, because, promptly responding to the needs of the community, they closely cooperate with social services, contribute to the implementation of state, regional and local programs for older persons. Specific examples of new approaches and priorities in the organization of service for users of this age category are given, which allows us to conclude about the desire of library workers to create the most comfortable conditions for persons in retire to satisfy their reading requests, support their intellectual level, social integration, etc. And the rapid development of information technologies promotes innovative transformations in the work of libraries.

Keywords: population aging, library, education, computer literacy, legal aid, information.